

azonban egymástól is. Hogy ebben a kérdésben sem lehet a teljes bizonyosságot elérni, annak oka persze a bizonyítás alapjául szolgáló anyag természetében rejlik. Egyben azonban megegyeznek az újabb vizsgálatok: a nyelvegység megosztásának kérdését nem lehet annak a felfogásnak egyoldalú alkalmazásával megoldani, a mely az úgyn. családta-elméletben nyert kifejezést; nem lehet az egyes törzseket olyanoknak tekinteni, a melyek egymástól egészen elszakadva, egymással nem érintkezve, egymásra nem hatva éltek és fejlődtek. Mindinkább tért hódít a *continuitas* elmélete s ezzel alapjában véve itt is az a felfogás érvényesül, hogy a nyelvnek a történeti időben szemmel kísérhető életéből következtetünk arra a korra, a melyből még nincsenek nyelvelmékek. A mint az újabb időkben azt tapasztaljuk, hogy az egyes nyelvi jelenségek (hangtörvények stb.) a nyelvterület egy-egy nagyobb részében terjednek, a nélkül, hogy a nyelvjáráások határainál megakadnának, úgy lehetett az régebben is, még ha a kapcsolat nem is volt olyan szoros, mint a mai nyelvjáráások között. Így igenis elfogadhatjuk azt a föltevést, hogy az északi és nyugati germánság között, vagy pedig a gót és a nyugati germánság között önállóvá válásuk idejében sem szakadt meg a nyelvi érintkezés és kölcsönhatás.

PETZ GEDEON.

Kisebb közlések.

A -z gyakorító képző. — A -z képző BUDENZ (UA. 32.) szerint az -sz, -s gyakorító képzővel azonos (mégpedig az előbbi alakból fejlődött) és a következőkkel egyező: finn. -*sk*, -*ks* (-*kisi*); votj. -*šk*, -*š*, -*ž*; zürj. -*š*, -*ž*; mord. -*š*, -*š*, -*ks*, -*kš*; cser. -*šk* (-*kš*), -*š*, -*ž*; lp. -*š*, -*č*; vog. -*s*, -*š*; osztj. -*s*. BUDENZ nyomán magam is, bár nem minden kételkedés nélkül, együvé tartozóknak vettem e képzőket (M. Nyelvhaszn. 56); de újabban ismét fontolóra vettem a dolgot és más eredményre jutottam.

BUDENZ az id. helyen azt mondja: «... az -*sk*-ből fönmaradt dentalis spirans részben még *z* (*ž*)-vé lágyult, vagyis az -*sz* (-*s*) mellett -*z* (-*zs*) alakot is öltött e képző (v. ö. *küszüb* és *közép*, *köz* [*közz-š*] a f. *keske*- ellenében MUGSz. 48. l.; *csúsz* és *csúz* rheuma).» — Ez ellen mindenekelőtt azt az ellenvetést lehet tenni, hogy a szóközépi és szóvégi *sz* > *z* hangváltzás (a hasonulás eseteit kivéve, a melyeket itt nem lehet számba venni) éppenséggel nem közönséges, hanem igen ritka a magyarban. S a mi példát tudunk rá, az egy sem régi keletű. A német *schuss*-ból lett *csúsz*, *csúz* a XVI. század hetvenes éveiben fordul elő legelőször (l. NySz. és Nyr. XVII. 168); s lehetséges, hogy itt nem is

független *sz* > *z* hangváltozás történt, hanem a *csúz* alak talán a föltehető *csúsz-betegség* (kiejtve: *csúz-b.*) összetételből vált ki. A *ronsz*-ból *ronz* nem hangfejlődés útján lett, hanem nyelvújításkori átalakítás.*) Az *ász*, *ész*-képzősek némelyike mellett előforduló *áz*, *éz*-végűek (pl. *markoláz*, *karmoláz*, *kaparáz*, TMNy. I. 410) talán az *-áz*-végű denominálisok (pl. *lárház*, *nótáz*) hatása alatt alakultak.

Régi keletű *sz* > *z* hangváltozás volna *küszöb* > *közép*, azonban e két szónak az azonossága — bármily hasonlók is — nem igazolható (l. erre nézve: NyK. XXVI. 409). Egyébiránt a *küszöb* : *közép* és a *csúsz* : *csúz* szavakra való együttes hivatkozást mostani fölfogásunk szerint már csak abból az okból sem tarthatjuk megengedhetőnek, mert ha csak ugyan *sz* > *z* hangfejlődés volna is mind a kettőben, olyan nagy közöttük a korkülömbőség, hogy együtt nem szolgálhatnak bizonyítékul. A *küszöb* és a *közép* ugyanis még a történelem előtti korból származó örökség (v. ö. votj. *os-kusip* «ajtóküszöb» [tkp. «ajtó-köz»], *kapka-kusip* «kapuküszöb» [tkp. «kapu-köz»] és osztjÉ. *kütip* «mitte, mittlere» l. *kuttep* «mitte», *kutép* «középső»), ellenben a *csúsz* és a *csúz* aránylag késő korban bekerült jövevényszó. Már most, ha az *-sz* képzőnek *-z*-re változását a történelmi korba helyezük, akkor a *küszöb* : *közép*-re nem hivatkozhatunk; ha meg a történelem előtti korban végbementnek tartjuk, akkor a *csúsz* : *csúz*-ra való hivatkozás anachronizmus.

Hogy a történelmi korban történt volna az *-sz* képzőnek állítólagos *-z*-re változása, arra semmi bizonyítékunk sincsen. A régebb nyelvemlékek korából nem is lehet, mert egyazon betű (*z*) mind a két hang jele volt; később pedig, mikor a két hangnak állandó külön jele van, a két képzőalak már teljesen el van különödvé.

A történelem előtti korból szintén nincsen bizonyítékunk. Az olyan szavakat tekinthetnők bizonyítékoknak, a melyekben szóközépi vagy szóvégi finn *sk*-nak és szabályos megfelelőinek a magyarban *sz* is meg *z* is felelne meg. Ilyen azonban egyetlenegy sincs. A finn *keske*- «közép», lp. *kaska* «közép», md. *kesk*, *keska* «csipő, lágyék» ∞ m. *köz*, *közép* és *küszöb*-re nem lehet hivatkozni, mert a magyar *z-s* alakokat és a legközelebbi rokon nyelvekben levő *t* (*t*), *d*-s megfelelőiket semmiképp sem lehet az *sk*-s alakokkal egyeztetni (v. ö. osztjÉ. *küt* «zwischenraum, zwischenzeit», l. *kut* «zwischenraum», *köt*, *kutép* «középső»; vog. *kwotél*, *kwäfl* «mitte» stb. NyK. XXVI. 409; és v. ö. még szamojéd : O. *kode*, K. *töda* «zwischenraum»).

Egy szóval, a *-z* képzőnek *-sz*-ből fejlődése éppenséggel nem valószínű; másképpen pedig a finn *-sk*-val és megfelelőivel való összetartozása nem képzeltető, mert f. *sk*, votj. *sk* (stb.) ∞ m. *z* hangmegfelelésre egyetlen bizonyító adatunk sincsen.

Ennélfogva a *-z* képzőt el kell választanunk az *-sz*, *-s*-től. De azért nem lesz rokontalan.

Ha a megfelelőit keressük, azon a nyomon kell elindulnunk, a melyet a *kéz*, *víz*, *száz*, *méz*, *ház*-féle szavak jelölnek, s ezek a nyomok a dentalis

*) MA. 1621-i kiadásában van ugyan *kivonszom*-on kívül *kivonzom* is. de ez (mint a megelőző kiadással való egybevetésből kitünik) sajtóhiba e h.: *kivonyom*.

explosivák felé irányítják a kutatásunkat. Ugyanarra utal bennünket a denom. *-z* képző is, a melynek a rokon nyelvekben dentalis explosivák felelnek meg (l. Nyelvhasonl. 67).

Már most, ha ezeket az útmutatásokat követjük, megtaláljuk a frequ. *-z* megfelelőt a következőkben: m o r d. *ozadi-*, *ozado-* «ül» (*oza-* «leül») | *tonadi-*, *tonado-* «tanul, hozzászokik» (caus. *tonafti-*, *tonavto-*) | *siradi-* «elszéled» (caus. *sirafti-*) | *naksadi-* «rothad» (caus. *naksafti-*); ezen *-di*, *-do*-képzős igék, a melyeknek *-d*-je BUDENZ (UA. 175) szerint «homályos értékű», határozottan continuatív, ill. frequentatív jelentésűek || f i n n s é g: Vp. *lebaida-* «nyugszik» (∞ S. *lepäjä-*, *lepüä-*; megelőző *-j*, *-i* képzővel, v. ö. *lepo* «nyugalom», az alapszóból) | *kargaida-* «tánczol» (∞ S. *karkaja-*, *karkaa-*) | *juraida-* «dörög» (∞ S. *jyräjä-*, *jyräi-* | *magaida-* «fekszik» (∞ S. *makaa-* < **makaja-*) | *varaida-* «fél» (∞ S. *varaja-*, *varaa-*); a S.-ban a Vp. *-d* megfelelője elveszett, de megvan a nyoma a praeteritumban, pl. *lepäsi-*, *karkasi-* stb. (*-si* < **ti*); — ez a képző az UA.-ban (id. h.) szintén a «homályos értékűek» közé van sorozva || finnS. (az UA. id. h. szerint szintén «homályos értékű» *-t*, *-d*-vel való refl. képzés): *antaut-* és *antautu-* (pr. 1. *antaudun*) «adja magát» | *heittäyt-* és *heittäyty-* (pr. 1. *heittäydyn*; K. *heittäüdü-*) «veti magát» stb. (közönséges refl. igeképzés); — a fS. *-ut*, *-yt* teljesen azonos a m. *-öz*, *-öz* refl. képzővel (pl. *nyújtöz-*, *rejtöz-*) || v o g. (a refl. és recipr. *-kat*, *-kät*, *-kät*, *-yat* stb. összetett képzőbeli *-t*, a mely nem váltakozik *-nt*-vel): *tüjtyat-* «elrejtözik» (*tüjt-* «elrejt») | *mäskät-*, *mäskät-*, *maszat-* «öltözöközik» (*mäs-*, *mas-* «ruhát ölt») | *särthät-* «dörgölözök» (*särt-* «dörgöl») | *älkät-*, *äljat-* «verekedni» (*äl-* «öl») | *khashkhet-* «egymást megismerni» (*khañs-* «ismer»). BUDENZ (UA. 71) ezt a *-t*-t a frequ. *-nt* (∞ magyar *-d*) változatának tartja, de nem valószínű, hogy annak a változata volna, mert **kant*, **xant*-féle alakok egyáltalában nem fordulnak elő, holott az *nt*-ből fejlődött *t* mellett a szó belsejében az eredetibb alak is gyakran mutatkozik (pl. vogÉ. *kitit*, *xürmit*, *nilit* «második, harmadik, negyedik» ∞ *kitentäi*, *xürmentäi*, *nilentäi* «másodsorra, harmadsorra, negyedszerre» | KL. *khut* «háti batyu» ∞ *khüntem*, *khüntä* «háti batyum, batyuja» | P. *khut* ∞ *khuntem*, *khuntät* ua. | AL. *ket* «sapka» ∞ *kentem* «sapkám» | K. *kät* ∞ *kentem* ua.) — Előfordul egyszerű *-t* frequ. képző is, de annak a *-kat*, *-yat* stb. *-beli* *-t*-vel és a m. *-z*-vel való összetartozása kétséges, mert ugyanazon alapszavaknak *-nt*-s frequentatívumuk is van (pl. K. *khäit-* «fut»: *khäitit-* «futkos» és *khäitent-* «fut») | É. *jär* «jár, megy»: *jämit-* «megy (több helyre)» és *jäment-* «mendégél» st. tehát lehetséges (de korántsem bizonyos), hogy ez a *-t* az *-nt* változa-

SZINNYEI JÓZSEF

Az *it* képző történetéhez. — Az *it* képzőnek legrégebb alakja, a melyet eddig ismerünk, a Gyulafehérvári Glosszában és a Königsbergi Töredékben levő *-oht*, *-uht*: *tonohtuananac* (olv.: *tanohtuanának*) GyC *iduzuht* . . . (olv.: *id[v]özöjt* . . .) KT. — Ilyen korábbi *-yt*, *-jt*-re ut tudvalevőleg a képzőnek későbbi kettőshangzós alakja (*-ojt*, *-üjt*, *-öjt* stl és a *-ch*-s, *-h*-s fölszóllító mód is (*zoboducha* HB., *zabadohon*-félék a k dexekben).

Később, a kódexekben, ezen *-yt*, *-jt*-s alakok helyett *-ojt*, *-üjt*, *-öj*

-ét, -ít et stb. találunk, csak a RÁSKAY LEA másolta kódexekben tűnnek föl ezek mellett ismét *-lt*-végű alakok, mint: (MargL.) *heveht* 37, *zomorehtal* 75, *evzteruerehty* 82, *alehta* 86, *fordehtvan* 87, *lagehtany* 90, *byzonehtassal* 90, *keserehtven* 92, *gyogehtasaban*, *gyogehtanaya* 98, *tanehta* 116, *erevsehtetik* 121, *byzonehtak* 123, *kerehtetteek* 132, *ekesehtveen* 136, *zabadehtanod* 141, *jndehtottak* 158, *zorehtvan* 158, *jndehta* 162, *zabadehtanaya* 167, *tyztehtotta* 170, *nyomorehtvan* 170, *byzonehta* 172, *fordehtagya* 173, *zabadehta* 187, *zorehta* 198 stb.; (PéldK.) *tellyesehty* 2, *kezerehtlek* 7, *zabadehtod* 10, *gyogehthatanak* 14, *zomorehtot* 17, *tanehtnak* 28. stb.; (Dom. él.) *dychecyhtetyk* 13, *ordeht* 19, *epehter* 43, *tompehtanaya* 47, *dychevehtven* 68, *tanehtanaya* 86, stb.

Ezek olyan alakoknak látszanak, mint a fönnebb idézett régibb *tonoht-*, *iduzuht* . . . De vajjon csakugyan azonosak-e velük, vagyis a RÁSKAY LEA *ht*-je csakugyan *yt*, *ýt*-t jelöl-e?

Kissé föltűnő, hogy ezek a *ht*-s alakok, a melyek a korábbi kódexekben (Ehrenfeld-, Bécsi, Müncheni, Apork.) már nem fordulnak elő, olyan késő korban, a XVI. század első negyedében ismét előtűnedeznek, mégpedig nem is csak úgy szórványosan, hanem meglehetősen nagy számmal. De erre azt lehetne válaszolni, hogy ezek a kódexek régibb eredetieknek a másolatai, s ezek a régies alakok az eredetiből kerülhettek beléjük. Meg azt is, hogy hiszen mai napig is élnek a nép ajkán olyan régies-ségek, a melyek a legközelebb múlt századok irodalmi termékeiben már nem fordulnak elő.

Hogy a regibbeknek látszó *ht*-s alakok mellett a RÁSKAY LEA másolta kódexekben igen gyakoriak, sőt — a Margit-legendát kivéve — sokkalta gyakoribbak a jóval újabb kettőshangzós alakok (pl. Dom. él.: *kezeleytveen* 1, *byzoneyta* 3, *taneytoyok* 3, *mereyty* 7, *taneytranyok* 13, stb.; Corn.-k.: *taneytasa*, *kyssebbeytest* 8, *nyomoreytatyk* 10, *taneytaz* 14. stb.); MargL.: *heueyty* 49, *tellyesehtek* 151, 155. *tellyesehtenek* 154, *erevsetetenek* 156, stb.), annak megint úgy lehetne magyarázatát adni, hogy a *ht*-s alakok az eredetiből valók, a kettőshangzósak pedig RÁSKAY LEA átírásai.

Ez megállhatna, ha nem éppen RÁSKAY LEA kódexeiről volna szó. Ő róla azonban tudjuk, hogy nem közönséges gépies másoló volt, hanem átírta az eredetét (l. VOLF Györgynek a Margit-legendához írt bevezetését: Nyelvelméltúr VII. k.); ő nála tehát teljesen érthetetlen, mért hagyta volna meg átírás közben igen gyakran (tehát nem vétségből) az eredetiben levő elavult alakokat.

Már most, ha még hozzávesszük, hogy RÁSKAY LEA-nak sajátos helyesírása volt, a melyhez minden írásában meglehetősen híven ragaszkodott, az a gondolat támad bennünk, hogy ezek a *ht*-k talán szintén az ő helyesírási sajátosságai közé tartoznak.

És ha jól szemügyre vesszük az adatokat, rájövünk, hogy csakugyan úgy is van a dolog. Akármennyit betűzgettem ugyanis ezeket a kódexeket, nem tudtam bennük olyan *szabadoht*-féle alakot találni, a milyen a 1MNy.-ban (434.) van említve. Vannak *-eht*-végűek nagy számmal, van *-yht*-végű is (pl. *zabadyhtom* PéldK. 9, *gyogyhtanaya* MargL. 124), de *-oht*-végűt nem találtam. A mélyhangú alapszavak származékai is *-eht*-végűek; így a fönnebb idézett példák között: *zomoreht*, *aleht*, *fordeht*, *lageht*, *byzoneht*, *gyogeht*, *taneht*, *zabadeht*, *jndeht*, *zoreht*,

tyzteht, nyomoreht, tompelt stb. Már most azt a kérdést kell magunkban fölvetnünk: ha ezek olyanszerű régies alakok, mint a régibb időkből ránk maradt egy-kettő, mért van itt pl. a régibb *tanozht* helyett *tanižt*, azaz mért van az *o* helyén *ü*? Nyelvemlékeink világos tanúsága szerint a mélyhangúak fejlődése következőkép haladt: *tanozht* > *tanojht* (azaz *tanoit*) > *tanižt* (azaz *tanižit*). Az *oi* > *ei* változás oka tudvalevőleg az *i* volt. E nélkül az *o*-ból nem lett volna *ü*, tehát a *tanozht* > *tanižt* hangfejlődés érthetetlen. Hogy pedig az utóbbi a *tanižt* alakból fejlődött volna, azt semmikép sem lehet föltenni, mert *j* > *ž* hangfejlődésre a magyarban nincs példa. Azt sem tehetjük föl, hogy a *tanozht* alak *o*-ja a *tanižt* alak hatása alatt változott volna *ö*-re, mert egyáltalában nem valószínű, hogy az előbbi még élt volna, mikor az utóbbi (ugyanazon nyelvterületen) már megvolt. Mindezekből az következik, hogy a *taneht*-féle alakok nem lehetnek a *tanižt*-féléknél régibbek, hanem okvetlenül újabbak. De a *tanižt*-féléknek újabb alakja tudva. avőleg *tanét*, s ilyeneket találunk is a RÁSKAY LEA kódexeiben, pl. *tellyesety* MargL. 9, *zabadethagya* MargL. 154, *jndedhagya* PéldK. 8. stb.

Már most, ha a *taneht*-félék a *tanižt*-féléknél újabbak, akkor nem *tanižt*-, hanem *tanét*-nak hangzottak, vagyis a *h* ezekben a megelőző magánhangzó hosszúságának a jele. Igaz, hogy ez szokatlan hangjelölés mi nálunk, de RÁSKAY LEÁNAK, mint tudjuk, vannak némely helyesírásbeli különöségei, a milyen pl. az, hogy a *ty* és a *gy* hangot egyformán (*gy*-vel) jelöli. A magánhangzó hosszúságát rendszerint jelöletlen hagyja, s ha megjelöli, betűkettőzéssel teszi; de olykor előkerül a *h* is, mint a nyújtásnak kétségtelen jele, pl. *kezeht* (kezét) MargL. 145, *vydahmsag* (vidámság) Dom. él. 43. Nyilván nyújtás jele a *h* ezekben is: *bechtet*, *behtesre* MargL. 9, *bechtben*, *behtert* (böjt) Dom. él. 47, 123; *gyohtot*, *gyohtanaya*, *gyohta* (gyűjt) Dom. él. 2, 3, 74; *gyvhtet*, *gyevhte* (gyűjt) MargL. 83, 96, *gyevhchetek* Corn.-k. 36, Horvát-k. 12. (ez utóbbi PESTI GÁBORNÁL is *h*-val: *gyht* [olv. gyűt] N. Test. 11, 145), *mezehtelen* MargL. 2.

A *h*-nak ilyen alkalmazása kétségkívül német hatás, mert ebben a korban már közönséges volt a németben a magánhangzó hosszúságának utána vetett *h*-val jelölése. Ellenben abban a korban, a melyből a KT. és a GyulGl. valók, ilyen német hatásról még nem lehet szó, azért a *tonoht*, *iduzuht* . . . alakokbeli *ht*-t bízvást *yt*, *žt*-nek olvashatjuk.

SZINNYEI JÓZSEF.

A Magyar Tudományos Akadémia kiadásában megjelenő

FOLYÓIRATOK:

Akadémiai Értesítő. A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti *Szily Kálmán* főtítkár. Tizenkettedik kötet. 1901. évfolyam.

A M. Tud. Akadémia üléseiről a tárgyalásokat jegyzőkönyvi alakban, az üléseken fölolvastott emlékbeszédeket, jelentéseket, bírálatokat, valamint az értekezések kivonatait (ha ugyan a kivonatozásra alkalmasak) külön cikkek során közli. Ismerteti az osztályértekezletek és állandó bizottságok tárgyalásait, kismelvéen belőlük azokat, a melyek szélesebb köröket is érdekelhetnek. Az Akadémia kiadásában vagy az ő támogatásával megjelent munkák- és folyóiratokról tárgyas ismertetések közöl vagy az illető szerzők és szerkesztők, vagy más megbízható szakférfiak tollából. Megjelenik minden hó 15-én. Évi előfizetési ára 6 kor. Az «Akadémiai Értesítő»-t díjtalanul és bérmentve kapják: az Akadémia minden rendű beltagjai, alapítványtevői s a Könyvkiadó Vállalat pártoló tagjai. Az I—XI. kötet még néhány példányban rendelkezésre áll. Egy-egy kötet ára 6 kor.; a Könyvkiadó Vállalat új aláíróinak 4 kor. 50 fill.

Archaeologiai Értesítő. Új folyam. XXI. köt. A M. Tud. Akadémia arch. bizottságának és az orsz. régészeti s embertani társulatnak közlönye. Szerkeszti *Hampel József*.

Célja a hazai és külföldi archaeologiai és műtörténelmi mozzanatokot a közönséggel megismertetni, és kisebb archaeologiai s műtörténelmi cikkeket közölni. Megjelenik évenként öt füzetben, mindenkor hat nagy ívnyi tartalommal és számos képpel, február, április, június, október és december hónapok 15-ik napján. Bolti ára 12 korona; egyes füzetek ára 2 kor. 40 fill.

Athenaeum. Philosophiai és államtudományi folyóirat. A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti dr. *Pauer Imre* osztály-titkár. Tizedik évfolyam.

Az «Athenaeum» a philosophia és államtudományok szakszerű művelését és tudományos irodalmi fejlesztését tűzi feladatául. Megjelen az Akadémia kiadásában évnegyedenként, évi 30–35 ívnyi tartalommal. Előfizetési ára 10 kor.

Irodalomtörténeti Közlemények. Tizenegyedik évfolyam. Szerkeszti *Szilády Áron*, a bizottság előadója.

E negyedévenként megjelenő folyóirat a M. Tud. Akadémia irodalomtörténeti bizottságának megbízásából bocsátatik közre s irodalomtörténeti tanulmányokat és adatokat közöl. Előfizetési ára egész évre 10 kor., egyes füzet ára 3 kor.

Mathematikai és Természettudományi Értesítő.
XIX. kötet. A M. Tud. Akadémia III. osztályának folyóirata. Szerkeszti *König Gyula* osztálytitkár.

A «Mathematikai és Természettudományi Értesítő» a M. Tud. Akadémia III. osztályának folyóirata, melyben az ülésein részletesen bemutatott vagy csak röviden bejelentett tudományos munkálatokat teszi közzé, föltéve, hogy a követelményeknek megfelelnek. Az Értesítőben csak oly közlemények foglalhatnak helyet, melyek az illető szaktudomány művelésében az elért eredmények vagy a használt módszerek tekintetében haladást jeleznek és irodalmi szempontból is kellő gonddal készültek. Terjedelem tekintetében az Akadémia rövid és szabatos fogalmazást kíván, melyben a dolgozat tudományos tartalmának megértésére szükséges részletek kellően kidomborodnak. Az Értesítő évi öt füzetben jelenik meg; a füzetek megjelenési határideje február, április, június, október és december hónapoknak mindenkor utolsó napja. Előfizetési ára egy-egy kötetnek 10 kor.

Nyelvtudományi Közlemények. Harminczegyedik kötet. A Magyar Tudományos Akadémia nyelvtudományi bizottságának megbízásából szerkeszti *Szinyei József*.

A tágabb értelemben vett magyar nyelvtudományt öleli fel, melynek feladatai a magyarral hason alkotású altjai nyelveket behatóan tanulmányozni s tudományosan feldolgozni, kiváló tekintettel arra, hogy a magyar nyelv tényeinek földerítésére vagyis tudományos megfejtésére szolgáljanak. Más, bár nem hason alkotású nyelveknek, a melyek a magyarral történelmileg érintkeztek, reá gyakorolt hatását feltüntetni. Megjelenik negyedévenként, még pedig márczius, június, szeptember és december elsején. Az egész évfolyam legalább harmincz ívből áll s előfizetési ára 6 kor.

Történelmi Tár. Évnegyedes folyóirat. Új folyam. 1901. II. Kiadja a M. Tud. Akadémia történelmi bizottságának hozzájárulásával a Magyar Történelmi Társulat. Szerkeszti dr. *Komáromy András*.

A folyóirat ez új folyama a M. Tud. Akadémia történettudományi bizottságának nemcsak anyagi, hanem jelentékeny szellemi támogatásával is jelenik meg, a mennyiben a bizottság sok nevezetes hazai s a legnevezetesebb külföldi levéltárakból évtizedek óta gyűjtött és másolt magyar vonatkozású forrásanyagát a *Történelmi Tár* rendelkezésére bocsátotta, s ezzel valódi kincsesházat nyitott meg a történetkutatók előtt, melynek kincsei eddig jóformán használatlanul heverték a bizottság kéziratárában.

Egy-egy füzet bolti ára 2 kor., az egész évfolyamé 8 kor.

Megrendelhetők

a M. Tud. Akadémia könyvkiadó-hivatalában

Budapesten, V. kerület, Akadémia-utca 2. szám.